

LEKCJA 1

Temat: *Stała Matka Boska pod krzyżem* –motyw *Stabat Mater* w sztuce.

1. Motyw rozpacz Maryi pod krzyżem należał do częstych toposów kultury średniowiecza – *Stabat Mater*, często pojawia się w sztuce.

Polecenie :

Proszę zapoznać się z tekstem kultury: **Matthias Grünewald *Ukrzyżowanie*, ołtarz z Isenheim s.149 i odpowiedzieć na poniższe pytania**

Informacje wprowadzające do analizy:

1. Na pierwszym planie malarz przedstawił cierpiącego Chrystusa oraz pogrążonych w rozpacz najbliższych. Jan Ewangelista, Maryja, Maria Magdalena i Jan Chrzyciel zostali ukazani równorzędnie, bez zastosowania perspektywy, za to nadnaturalnie wielki Mesjasz dominuje nad wszystkimi. W tle, na drugim planie, widać pejzaż – posępny, w ciemnych barwach, dodający tragizmu. Taka kompozycja wprowadza niepokój, przytłacza widza, epatuje męką ukrzyżowanego Jezusa.
2. Tematem obrazu jest moment śmierci Jezusa Chrystusa na krzyżu, której świadkami byli – według Biblii – Maryja, Maria Magdalena i Jan Ewangelista.
3. Ciemne barwy tła zostały skontrastowane z bledością ciała ludzkiego (sina poświata od Maryi i Jezusa) oraz czerwonymi szatami przypominającymi krew. Kolory podkreślają ekspresję dzieła, wywołują emocje u widza, przytłaczają.
4. Ludzie cierpiący na śmiertelną chorobę widzieli w Chrystusie Grünewalda swojego Boga – Boga cierpiących, poniżonych i upodlonych. Jednocześnie nie pozostawali bez nadziei – tę reprezentuje swoją obecnością Jan Chrzyciel.

3. a) Jezus Chrystus

Jak została przedstawiona twarz Chrystusa?	Twarz przesłonięta koroną cierniową, zakrwawiona, umęczona, otwarte usta sugerują, że Chrystus jest już martwy.
Jak malarz ukazał ciało Chrystusa?	
Jak wygląda przepaska na biodra?	

Wyciągnij wnioski z tego, jak malarz zobrazował postać Chrystusa, i napisz, którą Jego naturę tu zaakcentował – boską czy ludzką. Odpowiedź uzasadnij.	

b) Jan Chrzciciel

Czy Jan Chrzciciel mógł być obecny przy ukrzyżowaniu Chrystusa? Odpowiedź uzasadnij.	Jan Chrzciciel nie mógł być obecny przy śmierci Jezusa. Według Ewangelii św. Mateusza Jan Chrzciciel został zgładzony przez Heroda w okresie działalności Jezusa z Nazaretu w Galilei.
W jaki sposób Jan Chrzciciel wyróżnia się spośród przedstawionych osób? Czy uczestniczy w cierpieniu? Zwróć uwagę na kompozycję postaci.	
Jaką rolę odgrywa Jan Chrzciciel przy krzyżu Chrystusa? Wskazówką jest łaciński napis umieszczony na obrazie: <i>Potrzeba, by On wzrastał, a ja się umniejszał</i> (J 3,30).	Jan Chrzciciel zdaje się przypominać sens ofiary Chrystusa i oznajmiać rychłe zmartwychwstanie.
Jaką funkcję pełni trzymaną przez św. Jana księga?	Jezus wypełnił zapisane proroctwo, o czym przypomina księga w rękach Jana Chrzciciela.

c) Matka Boska

Przyjrzyj się twarzy Matki Boskiej – mimice i kolorze cery. Co można powiedzieć o stanie psychicznym portretowanej?	
Zinterpretuj układ ciała i gest rąk Maryi.	
Jakie skojarzenia budzi biała tkanina, w którą owinięta jest matka Jezusa? W jakich okolicznościach zawija się człowieka w białe płótno?	Tkanina przypomina całun śmiertelny.
W jaki sposób malarz realizuje w swoim dziele motyw rozpaczającej matki?	.

d) Jan Ewangelista

Dlaczego Jan Ewangelista towarzyszy Matce Boskiej pod krzyżem? Odpowiedzi szukaj w Ewangelii św. Jana.	Św. Jan pisze w swojej Ewangelii, że oboje – Maryja i apostoł – stali pod krzyżem. Chrystus powiedział do Maryi, wskazując na Jana: „Niewiasto, oto syn twój”, do Jana zaś rzekł: „Oto matka twoja”.
Jakie uczucia wyraża twarz Jana Ewangelisty?	

e) Maria Magdalena

Co łączy układ ciała Marii Magdaleny z pozą, w której została przedstawiona Maryja?	
W jaki sposób malarz realizuje w swoim dziele motyw rozpaczającej matki?	Maria Magdalena została ukazana w Ewangeljach jako kobieta upadła. Jej profesja została tutaj podkreślona strojem.

f) Baranek Boży

Co symbolizuje Baranek Boży?	Baranek Boży symbolizuje niewinną ofiarę.

W jaki sposób obecność Baranka Bożego łagodzi obraz Chrystusa na krzyżu?	